

© Ministry of Justice of the Czech Republic, www.justice.cz. [Translation already published on the official website of the Ministry of Justice of the Czech Republic.] Permission to re-publish this translation has been granted by the Ministry of Justice of the Czech Republic for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

© Ministerstvo spravedlnosti České republiky, www.justice.cz. [Překlad již zveřejněný na oficiální webové stránce Ministerstva spravedlnosti České republiky.] Povolení k opětovnému zveřejnění tohoto překladu bylo uděleno Ministerstvem spravedlnosti České republiky pouze pro účely zařazení do databáze Soudu HUDOC.

RADA EVROPY

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

DRUHÁ SEKCE

VĚC SLEZÁK A OSTATNÍ *proti* ČESKÉ REPUBLICE

(stížnost č. 27911/02)

ROZSUDEK

ŠTRASBURK

11. října 2005

Tento rozsudek nabude právní moci za podmínek stanovených v článku 44 odst. 2 Úmluvy. Může být předmětem formálních úprav.

Pořízený překlad rozsudku do češtiny není překladem oficiálním.

Ve věci Slezák a ostatní proti České republice,

Evropský soud pro lidská práva (druhá sekce), zasedající v senátu ve složení:

pánové J.-P. COSTA, *předseda*,

I. CABRAL BARRETO,

K. JUNGWIERT,

V. BUTKEVYCH,

M. UGREKHELIDZE,

paní A. MULARONI,

E. FURA-SANDSTRÖM, *soudci*,

a pan S. NAISMITH, *zástupce tajemnice sekce*,

po poradě konané dne 20. září 2005,

vynesl tento rozsudek, který byl přijat uvedeného dne:

ŘÍZENÍ

1. Řízení bylo zahájeno na základě stížnosti (č. 27911/02) směřující proti České republice, kterou na základě článku 34 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) dne 18. července 2002 podali k Soudu tři čeští občané, pánové Jiří Slezák, Zdeněk Hirnšal a Martin Laštovička (dále jen „stěžovatelé“)

2. Stěžovatele zastupuje pan J. Brož, advokát zapsaný u České advokátní komory. Českou vládu (dále jen „vláda“) zastupuje její zmocněnec, pan V. A. Schorm.

3. Dne 6. prosince 2004 Soud rozhodl oznámit stížnost vládě a na základě článku 29 odst. 3 Úmluvy projednat přijatelnost a odůvodněnost stížnosti současně.

SKUTKOVÝ STAV

OKOLNOSTI PŘÍPADU

4. Stěžovatelé se narodili po řadě v letech 1967, 1968 a 1965. První dva mají bydliště v Brně, třetí v Jihlavě.

5. V lednu roku 1990 podepsali stěžovatelé jakožto mluvčí studentů architektury prohlášení, v němž vyjádřili nedostatek důvěry v některé své vyučující, včetně J. Š.; vytýkali mu, že zneužil své funkce v komunistické straně a poukazovali na jeho demagogické, arogantní a kariéristické chování.

6. Dne 9. dubna 1991 podal J. Š. proti stěžovatelům žalobu na ochranu osobnosti, jíž se domáhal, aby tito svá tvrzení odvolali a omluvili se mu.

7. Městský soud v Brně žalobu J. Š. rozsudkem ze dne 13. května 1992 zamítl.

Tento rozsudek byl dne 21. září 1993 zrušen Krajským soudem v Brně, který se neztotožnil se závěry městského soudu.

8. Ústní jednání nařízené na 7. března 1994 bylo pro nepřítomnost stěžovatelů a jejich zástupce odročeno na 30. března 1994 a poté za účelem výslechu svědků na 6. června 1994. Jednání nařízené na 7. prosince 1994 bylo na žádost zástupce stěžovatelů odloženo na 16. ledna 1995. Další dvě jednání se konala ve dnech 15. března a 10. května 1995.

9. Dne 17. května 1995 městský soud žalobu J. Š. opětovně zamítl s tím, že stěžovatelé podepsali prohlášení jakožto zástupci studentů a že zákon č. 198/1993 Sb. přiznal aktivitám studentů po listopadových událostech roku 1989 legitimitu a morální oprávněnost.

10. K odvolání J. Š. byla věc dne 28. ledna 1997 předložena krajskému soudu.

11. Krajský soud rozsudkem ze dne 10. února 1997 napadený rozsudek zrušil a městskému soudu uložil projednat meritorní stránku věci s ohledem na skutečnost, že J. Š. neměl jinou možnost než svou žalobu namířit proti signatářům sporného prohlášení.

12. Ústní jednání nařízené na 30. dubna 1997 bylo z důvodu nepřítomnosti J. Š. odročeno na 26. května 1997.

13. Dne 9. června 1997 vydal městský soud třetí rozsudek v neprospěch J. Š., když s ohledem na okolnosti případu dospěl k názoru, že jednání stěžovatelů nemůže představovat zásah do práva žalobce na ochranu jeho osobnosti.

14. Odvolání J. Š. bylo postoupeno krajskému soudu dne 13. listopadu 1997. Na žádost účastníků řízení bylo ústní jednání nařízené na 25. května 1998 odloženo nejprve na 8. června 1998 a poté na žádost J. Š. na 22. června 1998. V červnu a červenci 1998 žalobce doplnil své odvolání a změnil žalobu, k čemuž se zástupce stěžovatelů vyjádřil v říjnu 1998.

15. Ústní jednání konané dne 19. října 1998, v jehož průběhu byli vyslechnuti účastníci řízení, bylo odročeno za účelem zjištění bydliště prvního stěžovatele a provedení jeho výslechu. Na následujícím jednání konaném dne 27. září 1999 soud konstatoval, že předvolání nebylo možné prvnímu stěžovateli doručit, a požádal policii o jeho předvedení. Pokus o jeho předvedení se dne 11. října 1999 nezdařil. Další ústní jednání nařízené na 8. listopadu 1999 bylo na žádost právního zástupce stěžovatelů odročeno na 22. listopadu 1999. Posledně uvedeného data byl první stěžovatel vyslechnut soudem.

16. Dne 29. listopadu 1999 krajský soud připustil změnu žaloby, jíž se J. Š. domáhal, aby se mu stěžovatelé omluvili v doporučeném dopise, adresovaném jemu samotnému a děkanovi fakulty architektury. Rozsudek ze dne 9. června 1997 byl změněn a stěžovatelům nařízeno, aby se výše uvedeným způsobem omluvili.

17. Dne 12. ledna 2000 podali stěžovatelé dovolání.

18. Dne 28. března 2000 vznesl J. Š. námitku podjatosti vůči soudcům dovolacího soudu. Tato námitka byla dne 8. srpna 2000 zamítnuta.

19. Nejvyšší soud rozsudkem ze dne 27. září 2001 napadený rozsudek zrušil pro jeho obecnost a nepřesnost a vrátil věc krajskému soudu.

20. Na výzvu J. Š. upřesnil dne 13. února 2002 svou žalobu. Ústní jednání nařízené na 22. března 2002 bylo na žádost účastníků řízení odloženo na 23. dubna 2002 a posléze k žádosti J. Š. na 28. května 2002.

21. Dne 28. května 2002 vynesl krajský soud nový rozsudek, v němž upřesnil znění omluvy, kterou měli stěžovatelé ve vztahu k J. Š. učinit. Toto rozhodnutí nabylo právní moci dne 26. června 2002.

22. Na základě dovolání stěžovatelů zrušil Nejvyšší soud dne 3. prosince 2002 rozhodnutí ze dne 9. června 1997 a 28. května 2002 a vrátil věc soudu prvního stupně k doplnění dokazování.

23. Dne 27. března 2003 se konalo ústní jednání.

24. Městský soud dne 4. července 2003 rozhodl, že Vysoké učení technické v Brně nebude připuštěno do řízení jako vedlejší účastník na straně stěžovatelů. Odvolání stěžovatelů bylo dne 27. srpna 2003 krajským soudem zamítnuto. Ústavní stížnost podaná v této souvislosti Vysokým učení technickým byla dne 17. prosince 2003 odmítnuta. Ústavní soud naproti tomu dne 8. prosince 2004 vyhověl ústavní stížnosti stěžovatelů ze dne 23. října 2003, v níž namítali, že byli zbaveni svého práva na spravedlivý proces a na soudní ochranu.

25. Ústní jednání nařízené na 29. ledna 2004 bylo pro nemoc J. Š. odročeno na 26. února 2004. Následující jednání se konala ve dnech 15. dubna a 3. června 2004.

26. Dne 3. června 2004 vydal městský soud nový rozsudek, kterým žalobnímu návrhu J. Š. vyhověl. Stěžovatelé se odvolali; odvolací řízení u krajského soudu pravděpodobně stále probíhá.

PRÁVNÍ POSOUZENÍ

I. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ODS. 1 ÚMLUVY

27. Stěžovatelé tvrdí, že délka řízení byla v rozporu se zásadou „přiměřené lhůty“ ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy, který zní:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla (...) v přiměřené lhůtě projednána (...) soudem (...), který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích (...).“

28. Vláda s tímto tvrzením nesouhlasí.

29. Relevantní období započalo teprve dne 18. března 1992, kdy Úmluva vstoupila vůči České republice v platnost. Pro posouzení přiměřenosti lhůt uplynulých po tomto datu je však třeba přihlídnout ke stavu, v jakém se řízení, zahájené dne 9. dubna 1991, nacházelo.

Řízení sice dosud neskončilo, ale probíhá již přibližně třináct a půl roku na čtyřech stupních soudní soustavy, přičemž většina soudů rozhodovala ve věci opakovaně. Před 18. březnem 1992 bylo řízení vedeno po dobu téměř jednoho roku.

A. K přijatelnosti

30. Soud konstatuje, že stížnost není ve smyslu článku 35 odst. 3 Úmluvy zjevně neopodstatněná. Soud u této části stížnosti žádný jiný důvod nepřijatelnosti neshledal.

B. K odůvodněnosti

31. Vláda připouští, že věc není po skutkové stránce složitá; tvrdí však, že zdrojem jeho značné složitosti je právní aspekt. V projednávané věci jde totiž o posouzení subjektivních hledisek, což účastníkům řízení umožňuje uplatnit neomezené množství argumentů a hodnotících soudů.

Vláda je dále přesvědčena, že rozhodující příčinou délky řízení je chování stěžovatelů, v menší míře pak chování protistrany. Vláda připomíná, že předmětné řízení je ovládáno

zásadou dispoziční, a poukazuje na skutečnost, že obě strany sporu soudům soustavně předkládaly nová vyjádření a důkazní návrhy. Kromě toho byla většina ústních jednání na návrh právního zástupce stěžovatelů odročena. V tomto ohledu je třeba upozornit na obstrukční chování prvního stěžovatele (viz výše § 15).

Dále vláda uvádí, že postup soudů byl plynulý, neboť jednání byla nařizována na nejbližší termíny a rozhodnutí vydávána v přiměřených lhůtách. Soudy se rovněž snažily dát účastníkům řízení největší možný prostor k obhajobě svých postojů.

Konečně, význam řízení o ochranu osobnosti může být nezanedbatelný. To by však platilo pro toho, o jehož pověst se jedná, a nikoli pro autory sporných výroků, jimiž jsou v daném případě stěžovatelé.

32. Stěžovatelé se s argumenty vlády neztotožňují a označují je za politováníhodné. Dle jejich mínění není věc složitá, ukazuje však na neochotu soudů rozhodovat v případech výkonu politických práv. Skutečnost, že jim soudy daly široký prostor pro uplatnění jejich práv, nelze vykládat jako vstřícný krok, neboť jim tak ukládá zákon. Stěžovatelé ostatně popírají, že by soudy zahlcovali dalšími návrhy; pouze prý dávali k posouzení různá hlediska případu.

Podle stěžovatelů byly průtahy v řízení způsobeny především nesprávným postupem soudů, které jednají v rozporu se zásadami spravedlnosti.

Pokud se jedná o význam sporu, nelze dle jejich názoru činit mezi účastníky řízení rozdíl.

33. Soud připomíná, že přiměřenost délky řízení se posuzuje na základě okolností daného případu a s ohledem na kritéria stanovená jeho judikaturou, jimiž jsou zejména složitost věci, chování stěžovatelů, postup příslušných orgánů a dále význam sporu pro stěžovatele (viz z mnoha dalších *Frydlender proti Francii* [velký senát], č. 30979/96, § 43, ESLP 2000-VII; *Hartman proti České republice*, č. 53341/99, § 73, ESLP 2003-VIII (výňatky)). Soud dále podotýká, že i v právních systémech spočívajících na zásadě, podle níž řízení vedou samotné strany sporu, chování účastníků řízení nezbavuje soudce povinnosti zajistit rychlost řízení v souladu s článkem 6 odst. 1 Úmluvy (rozsudek ve věci *Karasová proti České republice*, č. 71545/01, § 29, 30. listopadu 2004).

34. Soud již mnohokrát rozhodoval ve věcech, které nastolovaly obdobné otázky jako v projednávaném případě a v nichž dospěl k závěru, že článek 6 odst. 1 byl porušen (viz z mnoha dalších výše uvedený rozsudek ve věci *Hartman* a rozsudek ve věci *Konečný proti České republice*, č. 47269/99, 64656/01 a 65002/01, 26. října 2004).

35. Po posouzení veškerých údajů, které mu byly předloženy, Soud shledal, že v projednávané věci nelze dospět k odlišnému závěru. Odročování ústních jednání, o něž žádali stěžovatelé, sice způsobilo jisté průtahy v řízení, avšak k jeho délce rozhodující měrou nepřispělo. Soud zejména poukazuje na dobu více než jednoho a půl roku mezi vynesáním rozsudku městského soudu dne 17. května 1995 a předložením věci odvolacímu soudu (viz výše § 9 a 10), na dobu uplynulou mezi ústními jednáními konanými dne 19. října 1998 a dne 27. září 1999 a dále na období, v jehož průběhu bylo projednáváno dovolání stěžovatelů ze dne 12. ledna 2000 (viz výše § 17-19). Konečně, stěžovatelům nelze přičíst k tíži průtahy způsobené tím, že soudy vyšších stupňů postupně rušily rozhodnutí vydaná na nižších stupních.

36. Soud se s ohledem na svou judikaturu v dané oblasti a na okolnosti případu posuzovaného jako celek domnívá, že předmětné řízení trvá neúměrně dlouho a nesplňuje požadavky „přiměřené délky“.

K porušení článku 6 odst. 1 tedy došlo.

II. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 13 ÚMLUVY

37. Stěžovatelé rovněž namítají, že neměli k dispozici účinný právní prostředek, jehož prostřednictvím by mohli napravit délku předmětného řízení.

38. Vláda ponechává tuto otázku na posouzení Soudu.

39. Soud poznamenává, že tato část stížnosti souvisí s výše přezkoumanou námitkou, a proto dle jeho názoru musí být rovněž prohlášena za přijatelnou.

40. Soud již rozhodoval ve věcech, které nastolovaly obdobné otázky jako v projednávaném případě, a v nichž konstatoval porušení článku 13 Úmluvy (výše uvedený rozsudek *Hartman proti České republice*, § 81-84; rozsudek *Bartl proti České republice*, č. 50262/99, § 55-59, 22. června 2004).

41. Po posouzení této věci dospěl Soud k názoru, že vláda neuvedla žádnou skutečnost či důkaz, které by v daném případě vedly k odchylnému závěru.

42. Soud se proto domnívá, že k porušení článku 13 Úmluvy došlo.

III. K POUŽITÍ ČLÁNKU 41 ÚMLUVY

43. Článek 41 Úmluvy zní:

„Jestliže Soud zjistí, že došlo k porušení Úmluvy nebo Protokolů k ní, a jestliže vnitrostátní právo dotčené Vysoké smluvní strany umožňuje pouze částečnou nápravu, přizná Soud v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

A. Újma

44. Stěžovatelé ponechávají výši částky, která by jim mohla být přiznána z titulu morální újmy, na uvážení Soudu.

45. Vláda žádá Soud, aby stěžovatelům přiznal pouze takovou částku, která bude odpovídat okolnostem daného případu.

46. Soud podotýká, že stěžovatelé nehovoří o vzniku materiální škody. Vzhledem k tomu, že utrpěli jistou morální krivdu, přiznává Soud z tohoto titulu na spravedlivém základě každému stěžovateli částku 5 000 €.

B. Náklady řízení

47. Stěžovatelé nežádají náhradu nákladů řízení.

48. Soud se tedy domnívá, že o této otázce není třeba rozhodovat.

C. Úroky z prodlení

49. Soud považuje za vhodné, aby byly úroky z prodlení založeny na úrokové míře marginální zápůjční facility Evropské centrální banky, navýšené o tři procentní body.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. *prohlašuje* stížnost za přijatelnou;
2. *rozhoduje*, že došlo k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy;
3. *rozhoduje*, že došlo k porušení článku 13 odst. Úmluvy;
4. *rozhoduje*,
 - a) že žalovaný stát má prvnímu stěžovateli zaplatit ve lhůtě tří měsíců ode dne, kdy rozsudek podle článku 44 odst. 2 Úmluvy nabude právní moci, z titulu náhrady morální újmy částku 5 000 € (pět tisíc euro), která se převede na národní měnu žalovaného státu podle kursu platného ke dni zaplacení, a dále případnou částku daně;
 - b) že žalovaný stát má druhému stěžovateli zaplatit ve lhůtě tří měsíců ode dne, kdy rozsudek podle článku 44 odst. 2 Úmluvy nabude právní moci, z titulu náhrady morální újmy částku 5 000 € (pět tisíc euro), která se převede na národní měnu žalovaného státu podle kursu platného ke dni zaplacení, a dále případnou částku daně;
 - c) že žalovaný stát má třetímu stěžovateli zaplatit ve lhůtě tří měsíců ode dne, kdy rozsudek podle článku 44 odst. 2 Úmluvy nabude právní moci, z titulu náhrady morální újmy částku 5 000 € (pět tisíc euro), která se převede na národní měnu žalovaného státu podle kursu platného ke dni zaplacení, a dále případnou částku daně;
 - d) že od uplynutí výše uvedené lhůty až do zaplacení budou stanovené částky navyšovány o prostý úrok se sazbou rovnající se sazbě marginální zápůjční facility Evropské centrální banky platné v tomto období, zvýšené o tři procentní body.

Vyhotoveno ve francouzském jazyce a sděleno písemně dne 11. října 2005 v souladu s článkem 77 odst. 2 a 3 Jednacího řádu Soudu.

S. NAISMITH
zástupce tajemnice

J.-P. COSTA
předseda